Depots op Java en in Suriname

Onderzoeksdossier bij SS Sitoebondo en SS Krakatau, 1926
Versie 1.0 • 29 september 2026 • Stand van het onderzoek

De belangrijkste uitkomst

Op Java konden mensen maanden op inscheping wachten. Voor Suriname is geen vaste verblijfsduur voor iedereen aangetoond. Voor de twee transporten van 1926 ontbreken nog de datums die nodig zijn om de werkelijke depotduur per persoon te berekenen.

Fase	Gevonden	Bewijskracht voor 1926
Java vóór inscheping	Tot 3½ maand genoemd in onderzoek [B02].	Historische achtergrond; geen gemiddelde en geen bewezen duur voor deze reizen.
Paramaribo vóór de plantage	Twee dagen verzorging op overheidskosten [B03]; elders enkele weken beschreven [B04].	Bekostiging en werkelijk verblijf zijn verschillende zaken; bronnen betreffen verschillende groepen en perioden.
Zieken na aankomst	118 opnamen bij Sitoebondo; 123 bij Krakatau [B05].	Specifiek voor 1926; behandelduur niet vermeld.

De route die we onderzoeken

Werving → eventueel tussendepot → hoofddepot op Java → inscheping → zeereis → overbrenging naar Paramaribo → medische controle / eventueel ziekenhuis → toewijzing en vervoer naar plantage → eerste werkdag.

Dit is een schema van te onderzoeken gebeurtenissen, geen bewijs dat iedere persoon precies dezelfde route volgde. De aankomstdatum van een schip, de aankomst aan wal, de contractdatum en de eerste werkdag moeten afzonderlijk worden vastgelegd.

Leeswijzer

2. Depots en leefomstandigheden • 3. De reizen van 1926 • 4. Onderzoeksplan • 5. Vastleggen en controleren • 6. Bronnenregister. De nummers [B01] enzovoort verwijzen naar de bronnen op de laatste pagina en in het afzonderlijke CSV-bestand.

Documentstatus: moderne onderzoekssamenvatting. De bijgevoegde historische verslagpagina is een digitale reproductie; de studie van De Kok is een latere publicatie. Geen van deze bestanden is het oorspronkelijke fysieke depotregister.

Depots: functie, verblijf en omstandigheden

Java: vóór de overtocht

Het Nationaal Archief noemt Batavia, Semarang en Tandjong Priok als vertrekplaatsen. Vooraf vonden in depots registratie, medische keuring en contractformaliteiten plaats. Deze algemene beschrijving koppelt nog geen specifieke persoon uit 1926 aan een bepaald depot. [B01]

Mingoen noemt wachten tot 3½ maand, totdat voldoende mensen waren geworven om het charteren van een schip lonend te maken. Zij beschrijft ook slechte hygiëne en noemt Semarang in het bijzonder. Haar passage verwijst naar Hoefte (1990), p. 10. De oorspronkelijke passage van Hoefte moet nog zelfstandig worden gecontroleerd. [B02]

De Kok beschrijft hoofddepots in onder meer Batavia en Semarang en mogelijke tussenstations. Hij vermeldt dat het Semarangse depot tot 1905 in de Centrale Gevangenis was ondergebracht. Zijn bron is een brief van 24 november 1905. Dit bewijst niet dat het depot in 1926 nog daar zat. [B03, p. 20-21]

Suriname: na aankomst

Het Rijksmuseum documenteert het immigrantendepot aan de Kleine Waterstraat in Paramaribo. Bij een foto van Hindostaanse immigranten rond 1896 noemt het museum enkele weken verblijf vóór de verdeling over plantages. Zowel de andere periode als de andere groep beperken de bruikbaarheid voor onze reizen. [B04]

De Kok noemt voor Javaanse immigranten maximaal twee dagen verzorging op overheidskosten, medische controle en vervolgens toewijzing aan plantages. Hij verwijst naar Hoefte, In place of slavery, p. 81. Die onderliggende bladzijde is nog niet zelfstandig gecontroleerd. Ook vermeldt hij de regel dat echtparen en kinderen onder vijftien jaar bij hun ouders moesten blijven. [B03, p. 28]

Wat kunnen we hieruit niet afleiden?

Een bekostigingsgrens van twee dagen is geen aangetoonde algemene vertrektermijn. De beschreven weken rond 1896 zijn geen gemiddelde voor 1926. De 3½ maand op Java is evenmin een vaste wachttijd. Ziekenhuisverblijf moet bovendien apart van gewone depotopvang worden onderzocht.

Terminologie

“Koeliedepot” is de historische benaming in bronnen en catalogi. In dit dossier gebruiken we ook immigrantendepot of emigrantendepot. Het depot-hospitaal was een voorziening voor zieken; “depot” en “hospitaal” mogen in een telling niet zonder controle als hetzelfde worden behandeld.

De twee transporten van 1926

Onderstaande aantallen betreffen geregistreerde immigranten. Ze vormen geen volledige lijst van bemanning en alle overige opvarenden. Kinderen zijn apart van mannen en vrouwen geteld. Bron: officieel verslag en reeds onderzochte kranten [B05, B07, B08].

Gegeven	Sitoebondo	Krakatau	Samen
Vertrekdatum	12 april 1926	16 augustus 1926	
Officiële aankomstdatum	24 mei 1926	30 september 1926	
Ingescheept: mannen	342	283	625
Ingescheept: vrouwen	284	415	699
Ingescheept: kinderen	22	16	38
Totaal ingescheept	648	714	1.362
Overleden onderweg	8	5	13
Aangekomen: mannen	339	281	620
Aangekomen: vrouwen	280	412	692
Aangekomen: kinderen	21	16	37
Totaal aangekomen	640	709	1.349
Ziekenhuisopnamen	118	123	241

Aankomst op zee is niet hetzelfde als aankomst in het depot

Het officiële verslag beschrijft dat beide schepen bij de monding van de Surinamerivier bleven liggen; kleinere landsvaartuigen brachten de immigranten verder. De krant Suriname van 28 mei plaatst het vervoer van de Sitoebondo-groep naar Paramaribo op 25 mei. De officiële scheepsaankomst van 24 mei is daarom geen bewezen begin van hun depotverblijf. [B05, B09]

Zieken en extra opvarenden

De 241 ziekenhuisopnamen omvatten opnamen bij aankomst en na onderzoek, in het Militair Hospitaal en het depot-hospitaal. Het zijn geen sterfgevallen en de cijfers geven geen behandelduur. [B05] De West noemt daarnaast twee verstekelingen bij Krakatau; deze staan buiten de officiële 709 immigranten. [B08]

Nog niet vastgesteld

Depot van verblijf op Java per persoon; datum van binnenkomst; depotvertrek in Paramaribo; ziekenhuisontslag; feitelijke aankomst op de plantage; eerste werkdag. Een namenlijst met deze gebeurtenissen is nog geen beschikbaar onderzoeksresultaat.

Plan voor doorlopend onderzoek

De onderstaande stappen zijn onderzoeksvoorstellen. Genoemde typen registers zijn te zoeken stukken; hun bestaan en volledigheid voor 1926 zijn nog niet vastgesteld.

Prioriteit	Onderzoeksvraag	Aanpak / beoogd bewijs
1	Wanneer kwamen mensen in het Javaanse depot?	Zoek correspondentie en registers van de werving en emigratie. Koppel registratienummer, naam en schip aan een gedateerde inschrijving.
1	Wanneer verlieten zij het Surinaamse depot?	Zoek bij Agent-Generaal naar uitdeling, toewijzing, vervoer en ontvangst van arbeiders. Vraag NAS naar relevante inventarisnummers voor mei en september/oktober 1926.
1	Hoe lang bleven zieken opgenomen?	Zoek opname- en ontslagregisters van depot-hospitaal en Militair Hospitaal. Leg ontslagreden apart vast.
2	Waar stonden de depots in 1926?	Zoek adresgegevens, kaarten, bouwdossiers en jaarverslagen; controleer datering. Een foto uit 1896 of beschrijving uit 1905 is niet voldoende.
2	Wat betekende de tweedagenregeling?	Controleer Hoefte p. 81 en daarna de aangehaalde regeling: geldigheidsperiode, doelgroep en wie kosten na dag twee betaalde.
2	Hoe representatief was de wachttijd op Java?	Controleer Hoefte 1990 p. 10 en de onderliggende bron. Zoek meer individuele gevallen vóór een gemiddelde te berekenen.

Waar zoeken?

Nationaal Archief Suriname: archief Agent-Generaal, immigratieregisters en mogelijke medische of transportadministratie. **Nationaal Archief Nederland:** toegang 2.10.79 als vervolgingang voor microfiches; laat de precieze dekking controleren. **Delpher:** aankomstberichten, verdeling over plantages en berichten over zieken. Voor de Javaanse kant is ook navraag bij Indonesische archiefinstellingen een onderzoeksroute, nog zonder geïdentificeerd dossier.

Zoekwoorden en perioden

Combineer Sitoebondo of Krakatau met depot / depôt, immigranten, uitdeeling, verdeeling, toewijzing, hospitaal, ontscheping, landsvaartuigen en plantagenamen. Probeer op Java ook emigranten, werving, Batavia, Semarang en Tandjong Priok. Begin voor Suriname met mei-juni en september-november 1926; zoek voor Java ook in voorafgaande maanden. Controleer scans omdat OCR namen verkeerd kan lezen.

Onderzoek vastleggen en controleerbaar houden

Bijgevoegde werkbestanden

Bronnenregister.csv: negen bronnen met vaste broncodes en controle-status.
Onderzoekslogboek.csv: open onderzoekstaken; voeg nieuwe acties als aparte rijen toe.
Personen_en_verblijf_TEMPLATE.csv: lege tabel voor persoonsgebonden gebeurtenissen; er staan geen verzonnen personen in.
Dossier.html: doorzoekbaar leesdocument met klikbare bronnen.
Dossier_bewerkbaar.md: tekstversie voor aanvulling.
bronnen/: de studie van De Kok en de eerder geraadpleegde verslaguitsnede p. 36.
Bestandenmanifest.csv: controlegetallen van deze levering.

Werkwijze bij iedere nieuwe vondst

1. Noteer instelling, archieftoegang, inventarisnummer, bladzijde en URL voordat je conclusies trekt.
2. Bewaar de oorspronkelijke scan ongewijzigd. Zet eigen transcriptie en interpretatie in afzonderlijke velden of bestanden.
3. Neem de schrijfwijze van namen letterlijk over en voeg varianten apart toe.
4. Koppel een persoon bij voorkeur met registratienummer én schip; alleen een overeenkomende naam is onvoldoende.
5. Leg per gebeurtenis een datum en eigen bronverwijzing vast. Maak onderscheid tussen gepland, bericht, geregistreerd en werkelijk uitgevoerd.
6. Noteer tegenstrijdigheden zonder de eerdere lezing te wissen; beschrijf waarom een lezing uiteindelijk de voorkeur krijgt.

Datums en duur berekenen

Gebruik JJJJ-MM-DD voor exacte datums. Laat onbekende datums leeg; gebruik geen nul of fictieve eerste dag van een maand. Bewaar onvolledige datums in een apart toelichtingsveld. Bereken een duur alleen wanneer begin en einde hetzelfde soort verblijf afbakenen. Noteer of het gaat om verstreken dagen (einddatum min begindatum) of inclusief getelde kalenderdagen. Twee mensen op hetzelfde schip kunnen verschillende depotduren hebben.

Status van uitspraken

Direct gedocumenteerd: zichtbaar in de geraadpleegde historische bron.
Historische achtergrond: bruikbaar voor context, niet specifiek bewezen voor 1926.
Afgeleid: berekend of geïnterpreteerd; vermeld de stappen.
Open: nog niet bewezen of onderliggende bron niet gecontroleerd.
Tegenstrijdig: bronnen verschillen; beide lezingen blijven bewaard.

Versies en vervolg

Deze levering is versie 1.0. Bewaar bij een inhoudelijke wijziging een nieuwe gedateerde versie en noteer wat veranderde. Controleer eerst de open vragen op pagina 4. Dit dossier is ingericht om verder te onderzoeken; er is geen automatische bewaking of periodieke zoekopdracht ingesteld.

Bronnen en herleidbaarheid

B01 · Nationaal Archief Nederland
Javaanse contractarbeiders in Suriname 1890-1930. Historische achtergrond; depotformaliteiten.
Moderne archiefzoekhulp. Geraadpleegd; geen individuele depotduur.
Open de bron

B02 · Hariette Mingoen
Gezondheid, Ziekten en vormen van Zelfzorg van de Javanen in Suriname. Passage vóór de overtocht; tot 3½ maand.
Onderzoeksartikel. Tekst geraadpleegd; Hoefte 1990 p. 10 nog niet zelfstandig gecontroleerd.
Open de bron

B03 · Gerhard de Kok
Macht en onderdanigheid. Javaanse contractarbeiders en Surinaamse machtsstructuren, 1890-1933. p. 20-21 en 28.
Onderzoeksstudie. PDF geraadpleegd en opgeslagen; geciteerde archiefstukken niet ingezien.
Open de bron

B04 · Rijksmuseum
Het Immigranten dépôt aan de Kleine Waterstraat. RP-F-2009-282-32; Théodore van Lelyveld; circa 1896.
Historische foto met moderne toelichting. Catalogus geraadpleegd; Hindostaanse groep, geen bewijs voor 1926.
Open de bron

B05 · Koloniaal bestuur
Verslag van bestuur en staat van Nederlandsch-Indië, Suriname en Curaçao 1927, deel Suriname. p. 36, gegevens over 1926.
Scan historische overheidspublicatie. Geraadpleegd; uitsnede bij dit dossier.
Open de bron

B06 · Nationaal Archief Nederland
2.10.79: microfiches Agent-Generaal van de Immigratie Suriname, 1853-1946. Archieftoegang.
Inventaris / vervolgingang. Inventaris gevonden; onderliggende dossiers niet geraadpleegd.
Open de bron

B07 · De West / Delpher
De West, 25 mei 1926. Bericht over Sitoebondo.
Historische krant. In scheepsonderzoek geraadpleegd; geen exacte depotduur aangetoond.
Open de bron

B08 · De West / Delpher
De West, 1 oktober 1926. Bericht over Krakatau.
Historische krant. In scheepsonderzoek geraadpleegd; 2 extra verstekelingen genoemd.
Open de bron

B09 · Suriname / Delpher
Suriname, 28 mei 1926. p. 3, aankomst Sitoebondo.
Historische krant. Geraadpleegd; vervoer naar Paramaribo op 25 mei.
Open de bron

Alleen de controle-status hierboven geldt: een gevonden inventaris is geen gelezen archiefstuk. De datum van deze dossierbewerking is 29 september 2026. De volledige webadressen staan in het bronnenregister en in de HTML-versie.